

**СТРАТЕГІЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ:
НОВА РОЛЬ МАКРОРЕГІОНІВ
У МІЖНАРОДНОМУ ПОДІЛІ ПРАЦІ**

Смець Вадим Вікторович

кандидат економічних наук,

докторант кафедри економічної теорії та конкурентної політики,

Київський державний торговельно-економічний університет

Почнемо з того, що завдання відновлення України, і зокрема її економіки, промислової та соціальної інфраструктури, системи відтворення людського капіталу, не вирішується простою відбудовою пошкоджених осель, доріг, виробничих та науково-освітніх потужностей тощо. Першорядною метою державних стратегій відновлення має стати формування бракуючої «тканини» економіки, необхідної для поєднання існуючих економічних потенціалів, сприяючи таким чином побудові життєздатної економічної системи, що генерує ресурси для відновлення та розвитку у довгостроковій перспективі.

Якщо коротко, життєздатність економічної системи держави обумовлюється наявністю наступних компонентів: доступом до передових технологій/практик та виробничих фондів, наявністю необхідної сировини, ринків збуту, людського капіталу, адекватної системи фінансового перерозподілу та участі держави у відповідних процесах. При цьому, зазначимо, що наявність фінансових ресурсів може лише частково вирішити завдання побудови економічної системи, що належно працює, і без трансферу технологій/практик і обладнання (які далеко не завжди можна придбати на відкритому ринку) з більш розвинених країн не обійтися.

Щодо безпосередньо запуску процесів відновлення в Україні, то тут, на початковому етапі, необхідним є формування цілісного бачення майбутньої моделі країни та її участі у міжнародному поділі праці, а також отримання схвалення та підтримки у процесі вбудовування у світову економіку у новій логіці.

Відновлення України має відбуватися у рамках своєрідного «генерального плану розвитку» під жорстким «диригуванням» держави, де кожен регіон України отримає свою спеціалізацію з урахуванням наявних ресурсів, потенційних можливостей вбудовування у міжнародні виробничі ланцюжки, створення науково-виробничих кластерів та «осередків» за для прискорених структурних перетворень. При цьому в основі розвитку української економіки має лежати концепція заборони чи мінімізації експорту необробленої продукції та регіонального

відновлення. Як влучно висловились українська вчена Г. Возняк: «регіональний розвиток за своєю суттю – це економічна концепція, яка враховує взаємний вплив економічної діяльності та інтеграції ринків на територіально-географічні об'єкти» [1].

МОДЕРАТОР СТРУКТУРНИХ ЗМІН – Київ та околиці (зона до 100 км), враховуючи наявність науково-освітньої бази різної спрямованості, концентрації людського капіталу, наявності інтелектуальних практик, має стати воротами для здійснення всеохоплюючої діяльності щодо залучення технологій різної складності та спрямованості, здійснення прикладних та фундаментальних розробок у рамках вже існуючих та новостворених технопарків, лабораторій, інтелектуальних «хабів» та ін. Як пише І.Грищенко: «необхідність удосконалення управління розвитком регіонів в Україні нині зумовлена, з одного боку, загостренням конкуренції територій щодо залучення і збереження різноманітних ресурсів, а з другого – підвищенням ролі територій щодо реалізації економічних реформ та формування точок зростання» [3].

Серед партнерів можуть розглядатися вищі навчальні заклади та наукові інститути таких країн, як Корея, Японія, Сінгапур, Китай, Німеччина, Франція, Британія, США, Нідерланди, Швейцарія та ін. При цьому роль органів місцевого самоврядування в процесі залучення інвестицій має зводитися до виконання таких функцій: формування привабливого для інвестора іміджу територіальної громади; створення сприятливих умов для надходжень та ефективної реалізації інвестицій; створення ефективних каналів для поширення інформації про інвестиційний потенціал відповідної території; посередництво в налагодженні контактів і співпраці між представниками місцевого бізнесу і потенційними інвесторами [2, с. 401].

ПЕРЕРОБКА СИРОВИНИ ТА ЗАМІЩЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ НА СВІТОВОМУ РИНКУ – Центральний макрорегіон (Київська обл., Чернігівська обл., Полтавська обл., Черкаська обл., Житомирська обл., Вінницька обл.) – має значний потенціал для створення потужностей з первинної переробки копалин, що знаходяться в надрах землі, а також для точкового розвитку окремих кластерів машинобудівної, хімічної, харчової галузей у контексті їхньої участі у міжнародних виробничих ланцюжках. Особливого значення українські ресурси для світової економіки набувають у контексті відмови від ресурсів РФ і, відповідно, пошуку рішень щодо їх заміщення з найменшими логістичними «втратами». Потенційними партнерами може бути: Воїнг (ільменітові руди Житомирська обл.); компанії Литви, Польщі, Швеції, Німеччини (виробництво добрив для ґрунтів з торфу Вінницька обл. та Чернігівська обл.) для заміщення Білоруських поставок); компанії Японії, Південної Кореї, Німеччини (експорт залізняку Полтавська обл. для заміщення поставок з РФ), виробництво

різних видів будівельних матеріалів на експорт та для внутрішніх потреб (Київська обл. та Черкаська обл.). Згорання роботи низки підприємств харчової та хімічної галузей також може бути компенсоване розміщенням відповідних потужностей у центральному макрорегіоні.

ЗЕЛЕНА ЕНЕРГЕТИКА ТА МІЖНАРОДНІ КОРРИДОРИ – Південний макрорегіон (Одеська обл., Миколаївська обл., Дніпропетровська, обл., Запорізька обл.) має потенціал для розвитку альтернативної енергетики (вітрової, сонячної) в рамках європейського зеленого курсу, що відповідно відкриває широкі можливості з компаніями Німеччини, Нідерландів, Китаю, Кореї, Сінгапуру. У регіоні є значні запаси корисних копалин, у яких зацікавлені європейські та азіатські країни (залізна руда, сировина для кольорової металургії, уранові руди, рідкісноземельні метали та ін.), часткова переробка яких могла б сприяти промислому розвитку в Україні. Також перспективним для регіону є розвиток різних напрямків вирощування та переробки сільгосп культур. А в контексті накладених санкцій на РФ і Білорусь важливою є наявність виходу до моря, яке може бути використане, крім іншого, для нагадження логістичних маршрутів за країнами центральної Азії у європейському напрямку в обхід підстанційних країн. Як пишуть українські вчені Х. Притула та Я. Калат: «розвиток транскордонного співробітництва спрямований в першу чергу на забезпечення високої якості життя мешканців прикордонних територій, інфраструктурне забезпечення відповідних територій, вирішення спільних проблем суміжних територій...» [5, с. 30].

«ЕКО» ТОВАРИ/ПОСЛУГИ ТА ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНІ «ОАЗИСИ» – Західний макрорегіон (Львівська обл., Волинська обл., Закарпатська обл., Івано-Франківська обл., Тернопільська обл., Хмельницька обл., Чернівецька обл.) з одного боку є найменш індустріалізованим з іншого володіє досить хорошими показниками екологічної обстановки, що відкриває шлях для розвитку різноманітних «ЕКО» продуктів харчування на експорт, а також складного сільського господарства, включаючи тваринництво, відкриває можливості розвитку рекреації, креативної економіки з «вкрапленнями» високотехнологічних «оазисів» поблизу обласних центрів (Львів, Івано-Франківськ, Чернівці). Подальшого створення виробництв-кластерів, що будуть входити до структур європейських машинобудівних концернів.

Узагальнюючи сказане, підсумуємо, що без побудови нової економічної моделі в Україні, підтриманої капітальними інвестиціями, відновлення України виглядатиме суто як реставрація зруйнованих матеріальних фондів. А з огляду на основні європейські тенденції територіального управління основна увага та фінансова підтримка держави повинні фокусуватись на проблемних територіях (малозаселені, віддалені, де відсутні суб'єкти господарювання, соціальна

інфраструктура зруйнована, екологічна ситуація є критичною тощо) та точках зростання місцевих економік (природні, матеріальні активи або суб'єкти господарювання, чия діяльність за належних умов здатна надати поштовх для розвитку території) [4, с. 28].

Список використаних джерел:

1. Возняк Г.В. Регіональний розвиток: сутність і методична основа. *Регіональна економіка*. 2015. № 3. С. 34–43.
2. Воскобійник С.І. Політика органів місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління*. 2012. Вип. 1. С. 399–405.
3. Грищенко І.М. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 5. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1245>
4. Ільїна М.В., Шпильова Ю.Б. Інституційне середовище формування стратегії розвитку територіальних громад. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Випуск 1 (18). С. 26–31.
5. Притула Х., Калат Я. Розвиток єврорегіонального співробітництва України та ЄС: сучасний стан та перспективи. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 6 (116). С. 27–31.